

JUHÁSZ GYULA ISMERETLEN LEVELE

A mellékelten közölt, legjobb tudásom szerint ezideig ismeretlen levél legfőbb érdekessége az, hogy közelebb vezet a nagy szegedi költő egyik hátrahagyott versének (*Prológus* a salgótarjáni gimnázium diákjainak) helyes értelmezéséhez. Magát a verset a salgótarjáni állami kereskedelmi középiskolának az 1939—40. tanévről kiadott Évkönyve facsimilében közölte, innen vette át Paku Imre kiadása. (Juhász Gyula Összes Versei. II.: 233.) A vers Paku közlését megelőzően a napi sajtóban is megjelent. Mivel nem tartozik Juhász Gyula közismert versei közé, talán nem árt, ha ideírjuk szövegét:

Prológus

a salgótarjáni gimnázium diákjainak

A láva lenn forrong az éjben,
Komor sötéten kavarg,
Világ kohója rejti mélyen,
Nem látják csillogó napok.

De forr, de küzd, de várja sorsát,
De tisztul és szent tűzben ég,
Fölötte az örök mennyország
S egyszer fölküldi a setét!

Mert küldetése, hogy kitörjön
A hegyre, fényre, égre, fel,
Áradjon a kevély tetőkön,
Míg a föld méhe énekel!

És termékeny lesz nyomában
Az ős talaj, a bús mező,
Új életet fogan a láva,
Virágot nyit a tűzeső!

A mélyben új harc kalapácsát
Zengetik állón új erők:
Az élet zúgó, örök árján
Szerencse, föl! bátrak, mezők!

A verset már a salgótarjáni kereskedelmi iskola évkönyvének szerkesztője is megpróbálta értelmezni s a következőket írja róla: »Juhász Gyula fenti, eddig

publikálatlan versét a Salgótarjáni Chorin Ferenc Magángimnázium Önképző-körének 1926. évben megtartott nyilvános ünnepélyére írta. A költemény: szózat az elnyomott népek infernójában gyötrődő trianoni magyarsághoz, — szózat a szebb jövő letéteményeséhez, a magyar ifjúsághoz. A verset szimbólumként helyeztük el első évkönyvünk első lapján.«

Az Évkönyv szerkesztőjének egyben igazat adhatunk. A *Prológnak* valóban szimbólikus mondanivalója van, de távolról sem olyan értelemben, ahogy azt ő gondolta. A vers felületes olvasása után is nyilvánvaló, hogy a szép költemény elsősorban nem is a salgótarjáni iskola diákjaihoz, hanem inkább az ottani bányavidék munkásaihoz szól. A »világ kohójában« forrongó láva, melynek »küldetése hogy kitörjön«, de a vers szinte valamennyi képének félreérthetetlen szimbolikája nem is érthető másképp, mint az elnyomott, de új harcokra készülő munkásosztályhoz szóló lelkes biztatás.

Ezt a magától értetődő magyarázatot a *Prológnak* keletkezésének körülményei is alátámasztják. Juhász Gyula *Prológnak* egykori makói tanártársának, Péntes Zoltánnak felkérésére írta. Péntes Zoltán 1913-tól tanított Juhász Gyulával együtt a makói gimnáziumban. Közeli barátságban voltak, Péntes Zoltán emlékezései szerint Juhász Gyula gyakran megfordult náluk, közeli kapcsolatra vall a Késő Szület kötetéhez írt meleg dedikációja is.¹ Péntes Zoltánt 1919-ben, Juhász Gyulával kb. egyidőben a proletárdiktatúra alatt, szereplése miatt elbocsátották állami állásából, néhány évig műegyetemi hallgató volt, később a salgótarjáni magángimnázium tanára lett. Innen kérte meg Juhász Gyulát, hogy írjon prólógnak az iskola egyik ünnepélyére. Juhász Gyula szívesen vállalta a felkérést (mindig szívesen tett eleget ilyen kéréseknek) és az alábbi meglehangú levél kíséretében küldte el versét.²

Kedves Zoltánom,

mostanság nem annyira író, mint inkább írógörcs vagyok, éppen azért talán nem egészen elkésve sietek ezt a kis jelképes prólógnak küldeni nektek.

Leveleid nagyon jól estek, vigasztalták és fölemeltek. Sokat gondolunk rád és beszélünk rólad Makón, ahol én írni szoktam és ahol egészen megszoktam, mióta pedagógia istenanyánk helyett poézis istennővel barátkozom.

Örülök, hogy »megvagy«, hiszen ma, ha »megvan« az ember, az már valami.

De lesz még egyszer (nem csak hivatalos) ünnep a világon, szőlő, lágy kenyér, kutyára dér és nekünk nem csupán bér, de babér! Addig is meleg, régi, változatlan,

sőt növekvő szeretettel öllelek:

Szeged, 1926. jan. 28.

Juhász Gyulád.

¹ »Péntes Zoltánnak, aki makói száműzetésemet és gályarabságomat szerető megértéssel megosztotta, hálás szeretettel ajánlom ezt a könyvet. Szeged, 1919. január. Juhász Gyula.«

² A Péntes Zoltánra vonatkozó adatokat Tettamanti Béla egyetemi tanár, Juhász Gyula egykori makói tanártársa volt szíves közölni. Ugyancsak ő juttatta el hozzám a most közölt levelet, mely jelenleg Péntes Zoltáné birtokában van.

Összevetve a vers szimbolikáját a levélnek a nem-hivatalos »ünnepre« való utalásával, aligha lehet vitás, hogy a Prológust bizvást besorolhatjuk azok közé a Juhász Gyula versek közé, melyekben a nagy szegedi költő az ellenforradalom éveiben is hitet tett a munkásosztály eljövendő igaza mellett.

BARÓTI DEZSŐ

ДЕЖЕ БАРОТИ:
НЕИЗВЕСТНОЕ ПИСЬМО ДЬЮЛА ЮХАС

Публикация до сих пор неизвестного письма выдающегося сегедского поэта (1883—1937 гг.). Стихотворение приближает нас к правильному пониманию одного из стихотворений Дьюла Юхас, обращенного к рабочему классу (Пролог).

DEZSŐ BARÓTI:

EIN UNBEKANNTER BRIEF VON GYULA JUHÁSZ

Die Publikation eines bisher unbekanntes Briefes von Gyula Juhász, dem hervorragenden Dichter (1883—1937). Der Brief trägt zur Interpretation eines Gedichtes von Juhász bei, das sich an die Arbeiterklasse richtet.